

ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління
Класичного приватного університету»

Кафедра фундаментальних та приватно-правових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з
навчально-методичної та
наукової роботи

Г. Ю. Шаркова

_____ 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

галузь знань 08 Право

спеціальність 081 – «Право»

Форма навчання денна
(Шифр за ОПП ВФП 1)

Кіровоград – 2016

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави та права зарубіжних країн» для студентів спеціальності 081 – «Право», 2016 року – 16 с.

Розробники: доцент кафедри фундаментальних та приватно-правових дисциплін, к.і.н., Цигульський С.М.

Робоча програма затверджена на засіданні фундаментальних та приватно-правових дисциплін
Протокол від 1.09. 2016 року № 1

Завідувач кафедри _____ (І.П. Зеленко)

_____ 20__ року

Схвалено Науково-методичною комісією ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

Протокол від _____ 2016 року № _____

_____ 20__ року Голова _____ Г. Ю. Шаркова

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4.5	Галузь знань 08 – «Право» Спеціальність: 081 «Право»	Нормативна	
Модулів –2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Рік підготовки:	
Змістових модулів –2		2016–2017	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – написання рефератів, підготовка цільових виступів		Семестр	
Загальна кількість годин – 135		1-й	
		Лекції	
		32 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		87 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: іспит	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3 самостійної роботи студента – 5.4			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з виникненням, розвитком та зміною типів та форм держави і права, а також державних органів і правових інститутів зарубіжних країн, а також формування широкого загального культурного та професійного юридичного світогляду, необхідного сучасному юристові.

Завдання:

ознайомлення студентів з найважливішими пам'ятками зарубіжного законодавства (від найдавніших до сучасних);

формування уявлень про конкретні соціально-історичні, культурні, економічні і політичні умови, в яких відбувалося виникнення і розвиток правових і державних інститутів;

виклад фактичного матеріалу в обсязі, передбачуваному навчальною дисципліною; виявлення аналогій і паралелей між найбільш розвиненими правовими системами минулого і сучасними правовими системами;

виклад понятійного апарату, необхідного для засвоєння студентами навчального матеріалу і розуміння ними юридичних текстів;

ознайомлення студентів з найбільш значущими дискусіями, що здійснювалися в рамках історичної та історико-юридичної наук з приводу тих чи інших феноменів (наприклад, феодалізму, рецепції римського права тощо), а також знайомство з основними концепціями, що стосуються розглянутих явищ.

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

▲ питання виникнення, розвитку, суті та причин падіння різних історичних типів держав і систем права;

▲ форми держав і права, їхні різновиди, причини, суть і наслідки організаційних та структурних змін в державному апараті та системах права різних країн світу, які, попри різні епохи свого існування, залишили значний слід в історії людства, досвід яких широко використовувався (й використовується надалі) наступними поколіннями.

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:

➤ розуміти юриспруденцію через аналіз сукупності історико-правових фактів, правових пам'яток;

➤ визначати риси й закономірності сучасного права виходячи з розуміння генезису основних галузей права в минулому;

➤ розуміти механізм діяльності державної влади, судових та правоохоронних органів.

➤ ефективно вирішувати поставлені спеціальні завдання, керуючись прикладами і навичками набутими на заняттях з історії держави і права.

➤ здійснювати тлумачення чинних нормативно-правових актів, спираючись на навички тлумачення законів, набуті під час занять з історії держави та права.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Вступ до курсу «Історія держави та права зарубіжних країн». Історія держави і права Стародавнього світу; історія держави і права Середніх віків

Тема 1. Предмет, методологія, періодизація історії держави і права зарубіжних країн

Предмет науки історії держави і права зарубіжних країн та її місце у системі юридичних наук. Історичні закономірності розвитку держави і права. Методологія науки та курсу історії держави і права. Концепції походження та еволюції держави і права. Суть “цивілізаційного підходу” в розвитку людського суспільства. Періодизація історії держави і права. Історіографія.

Тема 2. Виникнення держави та права. Загальна характеристика держави та права країн Стародавнього Сходу

Термін «Стародавній Схід». Відмінність старосхідного та античного рабовласництва. Аргументи Сходу-Заходу. Причини виникнення в південно-західній Азії та північно-східній Африці перших держав. Спільні риси, притаманні усім державам Стародавнього Сходу. Державний лад, суспільний устрій та джерела права Стародавнього Єгипту.

Тема 3. Історія держави та права Стародавнього Вавилону

Джерела історії Стародавньої Месопотамії. Реформи Уруканіги. Створення нової держави – Царства Шумеру й Аккаду. Часи правління Хаммурапі – царя-царів. Створення Вавилонської династії. Найвидатніший правитель доби Нововавилонського царства Навуходоносор II. Поділ суспільства на верстви: авелуми («мужі», сини людини), мушкенуми («покірні», «дрібний люд»), вардуми (раби). Тамкари – «грошовиті люди»: банкіри, лихварі, торговці, воїни, вільні общинники, раби. Основні джерела виникнення рабства. Скарбник, начальник Царської гвардії й охорони, порадики царя, полководці як високі чиновники. Професійні судді. «Божий суд», водні ордалії. Ополчення як основна збройна сила Вавилону. Звичай і закон як основні джерела права. Мета видання законника Хаммурапі. Причини появи збірника законів Хаммурапі. Структура законів Хаммурапі.

Тема 4. Історія держави та права Стародавньої Індії

Виникнення держави в Індії. Періодизація розвитку держави і права в Індії. Суспільний лад. Система варн. Державний лад. Центральне і місцеве управління. Суд і судочинство. Джерела і основні риси права.

Тема 5. Історія держави та права Стародавнього Китаю

Періодизація державного розвитку Ст. Китаю: царства Шан (Інь), Чжоу, Цін, Хань. Держава Шан (Інь) 18-12 ст. до н.е. Правове становище основних верств населення на ранніх етапах становлення давнього китайського суспільства: родової аристократії на чолі з правителем; селян-общинників; рабів. Державний лад та адміністративний апарат китайської держави. Джерела права. Вплив конфуціанства та школи легістів на розвиток китайського права. «Книга законів» та її значення для давнього китайського права.

Тема 6. Держава та право Стародавньої Греції.

Поняття «Гомеровського періоду». Поділ населення Ст. Греції. Органи управління суспільством в Ст. Греції. Рада старійшин (Буле). Народні збори (Агора). Вождь (Базилевс). Тиранічні форми правління в Ст. Греції. Архонт (начальник, старший). Полемарх (військовий вождь). Реформи Тезея (VII ст. до н.е.). Солон як один із «семи мудреців». Економічні та політичні реформи Солона. Значення реформ Солона. Реформи Клісфена. Значення реформ Клісфена. Реформи Перікла. Суть реформ Перікла. Поділ населення Ст. Греції на вільних та рабів. Метеки, вільновідпущеники, раби (державні та приватні). Структура органів влади в Ст. Греції.

Тема 7. Історія держави та право Стародавнього Риму

Джерела історії Стародавнього Риму. Періоди в історії розвитку держави. Етапи розвитку права в Стародавньому Римі. Поділ племен. Поділ населення додержавного Риму на суспільні верстви. Квірити. Клієнти. Плебеї. Органи управління суспільством. Реке (цар). Сенат. Жрецькі колегії. Реформи Сервія Тулія. Значення реформ Сервія Тулія. Органи влади у Стародавньому Римі. Народні збори. Сенат. Магістратура. Консули. Претори. Цензори. Трибуни. Едили. Квестори. Диктатор. Начальник кінноти.

Тема 8. Держава та право франків

Виникнення терміну «феодалізм». Визначальні ознаки феодалізму. Етапи розвитку феодальної держави. Форми трьох типів суспільних відносин. Франкське королівство. Король Дагоберт I. Держава франків періоду правління Карла Мартелла. Карл Великий. Збірник звичаєвого права франків – «Салічна правда». Право власності, зобов'язальне право, сімейні звичаї, кримінальне право, судовий процес.

Тема 9. Історія держави та право феодальної Франції

Формування держави і права у Франції. Періодизація середньовічної держави і права у Франції. Характеристика сеньоріальної монархії (IX–XIII ст.). Формування правових засад станового ладу. Виникнення Генеральних штатів, їх функції. Організація фінансової системи. Посилення королівської влади (XVI–XVII ст.). Характеристика правової системи. Джерела права феодальної Франції. Кутюми Бовезі, королівські ордонанси, Нантський едикт, Конкордат Франциска I.

Тема 10. Історія держави та право феодальної Німеччини

Особливості утворення і розвитку німецької феодальної держави і права. Основні тенденції їх розвитку. Періодизація розвитку держави і права в Німеччині. Становлення і розвиток ранньофеодальної держави в Німеччині (X–XII ст.) Територіальна роздробленість та розвиток автономних німецьких князівств-держав (XIII – кінець XVIII ст.). Особливості абсолютизму в Німеччині. Особливості станової структури. Регулювання поземельних, майнових, шлюбно-сімейних відносин. Система кримінального права. «Саксонське Зерцало», «Кароліна», «Золота Булла». Міське право.

Тема 11. Історія держави та право феодальної Англії

Англосаксонський період англійської історії. Вільні керли. «Правда короля Ательтана». Державний лад. Поняття «щитових грошей». Шерифи. Король Генріх II. Велика Хартія вільностей. «Баронські статті». Англія – станово-представницька монархія.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Історія держави і права нового часу. Історія держави і права новітнього часу

Тема 12. Виникнення та розвиток буржуазної держави та права в Англії (середина XVII-XIX ст.ст.)

«Огороджування землі». Союз буржуазії з новим дворянством. Карл I (1625-1649 р.р.). Партія великої буржуазії. ІнDEPENDенти. Олівер Кромвель. Конституція під назвою «Інструмент управління». «Навігаційний акт». Король Карл II. Зовнішня політика Карла II. Релігійна політика Карла II. Падіння престижу Карла II і посилення опозиції (1674-78 р.р.). Престолауспадкування і політична криза 1679-81 р.р. Безпарламентське правління (1681-85р.р.). Закон «Про осілість». Яків II Стюарт (1685-1688 р.р.). «Славетна революція».

Тема 13. Утворення та розвиток буржуазних держав та право Франції

Панівні класи Франції. Просвітництво. Генеральні штати. Національні збори. Політична в'язниця Бастилія. Прийняття «Декларації прав людини і громадянина». Поділ країни. Конституція Франції 1791 року. Перша Французька республіка. Комітет громадського порятунку. Конституція Франції 1795 року. Уряд – Виконавча Директорія.

Тема 14. Виникнення і розвиток держави та право США

Перші колонії. Континентальний конгрес. «Декларація прав і потреб колоній» План асоціації I Континентального конгресу. Плантадор Джордж Вашингтон. «Декларація незалежності». «Декларації прав». «Статті конфедерації». Комітет штатів. Конституція США. Основні джерела американського права. Англійська система класифікації злочинів.

Тема 15. Паризька Комуна та утворення III Французької республіки

Республіканська федерація національної гвардії Сени. Уряд національної оборони. Адольф Луї Тьер. Паризька комуна. Державний лад Комуни. Декрет Комуни про скасування високих окладів чиновникам. Декрет Комуни про відокремлення церкви від держави (2 квітня 1871 р.). Декрет про утворення Комітету громадського порятунку (1 травня 1871р.). Декрет про відстрочку платежів по векселях (12 квітня 1871 р.). Декларація Комуни до французького народу (19 квітня 1871 р.). Декрет Комуни про заборону нічної праці в пекарнях (20 квітня 1871 р.). Декрет Комуни про повернення майна, заставленого у ломбард (6 травня 1871 р.). Декрет Комуни про реквізицію пустуючих квартир буржуазії (24 квітня 1871 р.). Декрет Комуни про заборону свавільних штрафів і відрахувань із заробітної плати (27 квітня 1871 р.). Декрет про репресії.

Тема 16. Виникнення і розвиток буржуазної Німеччини. Об'єднання Німеччини

Особливості розвитку Німеччини у першій половині XIX ст. Реформи в Пруссії. Вплив революції 1848 р. на розвиток німецьких держав. Північнонімецький союз. Утворення імперії. Конституція 1871 р. Державний лад Німеччини у кінці XIX – на початку XX ст. Джерела та основні риси права Німеччини нового періоду.

Австрійська імперія та реформи Габсбургів. Окупація Франції. Віденський конгрес. Німецький Союз.

Тема 17. Історія держави та права новітньої Великобританії, Франції, Німеччини

Прем'єр Ж.Клемансо. Національний блок. Велика депресія 1929-33 р.р. Фашистські організації. Генерал Шарль де Голль. Основні положення Конституції Франції 1946р. Основні положення Конституції Франції 1958р. Франсуа Міттеран. Франція першого періоду президентства Ж. Ширака. Жан-П'єр Раффарен. Виборча реформа 1918р. Виборча реформа 1928 р. Вестмінстерський статут. «Морський лев». Прем'єр-міністр Великобританії В.Черчилль. М.Тетчер. Політичний курс Дж. Мейджора. Урядування Т.Блера. Ольстерське питання. Утворення Веймарської республіки. Веймарська конституція 1919 р.. Причини приходу до влади німецького фашизму. Державний та суспільний лад фашистської Німеччини. Законодавство фашистської Німеччини. Утворення ФРН і НДР. Конституція ФРН 1949 р. Державний лад ФРН у другій половині XX ст. Соціальна структура суспільства. Соціальне законодавство ФРН. Об'єднання Німеччини у 1990 р. Основні напрями державно-правового розвитку Німеччини у кінці XX – на початку XXI ст.

Тема 18. Історія держави та право новітніх США

Особливості соціально-економічного розвитку США новітнього періоду. „Новий курс” Ф. Рузвельта. Взаємовідносини трьох гілок державної влади у другій половині XX ст. Зміни у соціальній структурі США протягом другої половини XX ст. Додатки до Конституції США в XX ст. Федеральний закон та закони штатів. Цивільне, трудове та кримінальне право США. Основні напрями державно-правового розвитку США у кінці XX – на початку XXI ст.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	у тому числі				
Л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Вступ до курсу «Історія держави та права зарубіжних країн». Історія держави і права Стародавнього світу; Історія держави і права Середніх віків						
Тема 1. Предмет, методологія, періодизація історії держави і права зарубіжних країн	6	2				4
Тема 2. Виникнення держави та права. Загальна характеристика держави та права	6		2			4

країн стародавнього Сходу						
Тема 3. Історія держави та права Стародавнього Вавилону	8	2	2			4
Тема 4. Історія держави та права Стародавньої Індії	8	2	2			4
Тема 5. Історія держави та права Стародавнього Китаю	6	2				4
Тема 6. Держава та право Стародавньої Греції.	7	2	1			4
Тема 7. Історія держави та права Стародавнього Риму	7	2	1			4
Тема 8. Держава та право франків	6	2				4
Тема 9. Історія держави та права феодальної Франції	6	2				4
Тема 10. Історія держави та права феодальної Німеччини	6	2				4
Тема 11. Історія держави та права феодальної Англії. Модульна контрольна.	8	2	2			4
Разом за змістовим модулем 1	74	20	10			44
Змістовий модуль 2. Історія держави і права нового часу. Історія держави і права новітнього часу						
Тема 12. Виникнення та розвиток буржуазної держави та права в Англії (середина XVII-XIX ст.ст.)	8	2				6
Тема 13. Утворення та розвиток буржуазних держави та права Франції	9	2				7
Тема 14.	10	2	2			6

Виникнення і розвиток держави та права США						
Тема 15. Паризька Комуна та утворення Французької республіки	6					6
Тема 16. Виникнення і розвиток буржуазної Німеччини. Об'єднання Німеччини	8	2	2			6
Тема 17. Історія держави та права новітньої Великобританії, Франції, Німеччини	8	2				6
Тема 18. Історія держави та права новітніх США. Модульна контрольна.	10	2	2			6
Разом за змістовим модулем 2	61	12	6			43
Усього годин	135	32	16			87
Модуль 2						
ІНДЗ			-	-		-
Усього годин	288	48	48			192

5. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Виникнення держави та права. Загальна характеристика держави та права країн стародавнього Сходу	2
2	Тема 3. Історія держави та права Стародавнього Вавилону	2
3	Тема 4. Історія держави та право Стародавньої Індії	2
4	Тема 6. Держава та право Стародавньої Греції; Тема 7. Історія держави та право Стародавнього Риму	2
5	Тема 11. Історія держави та право феодальної Англії	2
6	Тема 14. Виникнення і розвиток держави та право США	2
7	Тема 16. Виникнення і розвиток буржуазної Німеччини. Об'єднання Німеччини	2
8	Тема 18. Історія держави та право новітніх США	2
	Усього практичних	16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет, методологія, періодизація історії держави і права зарубіжних країн	4
2	Тема 2. Виникнення держави та права. Загальна характеристика держави та права країн стародавнього Сходу	4
3	Тема 3. Історія держави та права Стародавнього Вавилону	4
4	Тема 4. Історія держави та права Стародавньої Індії	4
5	Тема 5. . Історія держави та права Стародавнього Китаю	4
6	Тема 6. Держава та права Стародавньої Греції	4
7	Тема 7. Історія держави та права Стародавнього Риму	4
8	Тема 8. Держава та право франків	4
9	Тема 9. Історія держави та права феодальної Франції	4
10	Тема 10. Історія держави та права феодальної Німеччини	4
11	Тема 11. Історія держави та права феодальної Англії	4
12	Тема 12. Виникнення та розвиток буржуазної держави та права в Англії (середина XVII-XIX ст.ст.)	6
13	Тема 13. Утворення та розвиток буржуазних держави та права Франції	7
14	Тема 14. Виникнення і розвиток держави та права США	6
15	Тема 15. Паризька Комуна та утворення III Французької республіки	6
16	Тема 16. Виникнення і розвиток буржуазної Німеччини. Об'єднання Німеччини	6
17	Тема 17. Історія держави та права новітньої Великобританії, Франції, Німеччини	6
18	Тема 18. Історія держави та право новітніх США	6
	Усього самостійної роботи	87

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни (доповіді, повідомлення, есе, контент-аналіз історичних документів з використанням інтерактивних методів та сучасних технологій презентації результатів, контрольні роботи, які виконуються під час СРС та інші види індивідуальних завдань), запропонованих викладачем, сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Види індивідуальних завдань з навчальної дисципліни ІДПЗК визначаються робочим навчальним планом. Терміни подачі, виконання і захисту індивідуальних завдань визначаються графіком, який розробляється кафедрою на кожний семестр. Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача. Наявність позитивних оцінок, отриманих студентом за індивідуальні завдання, є необхідною умовою допуску до семестрового контролю з даної дисципліни.

8. Методи навчання

Методи навчання історії держави та права зарубіжних країн значною мірою обумовлені методами її вивчення (пізнання). Оскільки методичний арсенал, що застосовуються сьогодні в системі вищої професійної освіти постійно розвивається, особливо в умовах активної інформатизації та віртуалізація змісту, форм і методів,

необхідно наголосити на тому, що методи навчання і методи вивчення предмету повинні розвиватися у нерозривному і гармонійному зв'язку.

Основними методами вивчення є: історичний; порівняльно-історичний; системно-структурний; статистичний (їх зміст і призначення докладно розкриваються в підручниках).

Виходячи із призначення, спрямованості та технологічності їх застосування буде доцільним зупинитися на таких методах навчання як: словесні; наочні; практичні; евристичні; частково-пошукові; дослідницькі; експериментальні; методи проблемного викладання; методи проекту; методи колективної розумової діяльності; методи самостійної роботи; імітаційні методи тощо.

9. Методи контролю

Поточний контроль – оцінювання за результатами практичних занять.

Контроль самостійної роботи (захист індивідуальних науково-дослідницьких завдань).

Підсумковий контроль (екзамен)

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота				Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	20	100
20	20	20	20		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Оснoву комплексу методичного забезпечення вивчення навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» складають: робоча програма навчальної дисципліни; методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи студентів.

12. Рекомендована література

Базова

1. Бостан Л.М., Бостан С.К. Історія держави і права зарубіжних країн. (Держава і право епохи станово-кастового суспільства): Навч. посіб. - Запоріжжя: ЗЮІ МВС України, 2000.
2. Всеобщая история государства и права. Под. ред. О.А. Омельченко. Ч. I.- М., 1999.
3. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посіб./ 6-те вид.- К.: Істина, 2010.
4. Джужа О.М. та ін. Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник, К., Атїка, 2006.
5. Захарченко П.П. Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник, К., 2010.
6. История государства и права зарубежных стран. Под. ред. О.А. Жидкова и Н.А. Крашенинковой. - М., 1998.

7. История государства и права России. Учебник. Под редакцией Ю.П.Титова М.: 2000.
8. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст] : посіб. для підготов. до іспитів / В. І. Орленко, В. В. Орленко. - Вид. 4-е, стер. - К. : Вид. Паливода А. В., 2010. - 243 с.
9. Історія держави і права зарубіжних країн Хрестоматія. За ред. Гончаренко В.Д. К., 2002.
10. Кормич А. І. Історія вчень про державу та право. Навчальний посібник. Видавництво: К.: Правова єдність, 2009. – 312 с.
11. Ливанцев К.Е. История буржуазного государства и права. - М., 1986.
12. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник. – Вид-во: Аттіка - 2009.- 622 с.
13. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник. -3. вид., допов. - К. : Атіка, 2001.
14. Мудрак І. Д. Історія держави і права зарубіжних країн: Курс лекцій. - Ірпінь, 2001.
15. Музыченко П.П. Витман К.Н. История государства и права зарубеж. стран. История государства и права России. Уч. пособие Ч. II. Харьков 2001. - 624 с.
16. Омельченко О.А. Всеобщая история государства и права. Учебник в 2 ч. ч: 1 т. 2. М 1998
17. Омельченко О.А. Всеобщая история государства и права. Учебник т. II. - М., 1998.
18. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник. - Х.: Право, 2001.
19. Федоров К.Г. Історія держави і права зарубіжних країн.- К.: Вища школа, 1994.
20. Хома Н.М. Історія держави та права зарубіжних країн: Навч. посіб. - К.: Каравела, 2003.
21. Шигаль Д.А. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст] : курс лекцій / Д. А. Шигаль. - Х. : ФІНН, 2010. - 340 с.
22. Шевченко О.О. Історія держави та права зарубіжних країн. Хрестоматія К: Вентурі 1995.

Допоміжна

1. Авдиев В.И. История Древнего Востока. - М.: Высшая школа, 1971.
2. Бартошек П.Н. Римское право: понятие, термины, определения. - М., 1989.
3. Берг М.А. Великая английская революция в портретах ее деятелей. - М., 1990.
4. Верещягін С.Г. Правові форми реалізації політики податків у Стародавній Греції та Стародавньому Римі // Право и политика, Москва, №5 (101) 2008, nota bene.
5. Галанза П.Н. Государство и право Древнего Рима. - М., 1983.
6. Ерошкин Н.П. История государственных учреждений дореволюционной России. - М., 1983.
7. Задорожний Ю. Започаткування римським правом принципів права у країнах романо-германської правової сім'ї // Право України.-2010.№3.-с. 272.
8. Задорожний Ю. Започаткування римським правом принципів права у країнах романо-германської правової сім'ї // Право України.-2010.№3.-с. 272.
9. Задорожний Ю. Роль римського права у процесі становлення та розвитку університетів у країнах Західної Європи – Юридичний журнал // Право України. - 2009. № 3.- с. 153.
10. Зискінд І.О. Господарсько-правовий аспект регулювання та нагляду (контролю) у сфері страхування: досвід України та зарубіжних країн [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Зискінд Ігор Олександрович ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - О., 2011. - 20 с.
11. История Древней Греции. Библиотека всеобщей истории. - Санкт-Петербург, 1999.

12. Каролина. Уголовно-судебное уложение Карла V . Под. ред. С.Я. Булатова - Алма – Ата., 1967.
13. Конституції нових держав Європи та Азії. Київ, 1996.Луняк М.О. Історія держави та права зарубіжних країн: Лекційний курс та навч. - метод. матеріали. - Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ ім. М.Гоголя, 2003
14. Минин А.А., Язысов, Е.Ф. Конституция США. История, современность. - М., 1988.
15. Нерсесянц В. История права: Англия и Россия. - М., 1987.
16. Рене Давид, Камилла Жоффре-Спинози Основные правовые системы современности.- Издательство: М.: Международные отношения: 2009.- 456 с.
17. Российское законодательство X-XX веков. В 9 т. - М., 1984.
18. Страхов М.М. Всесвітня історія держави і права. Держава і право Стародавнього світу. Вип. 1. - Х., 1994.
19. Титикова С.С. Сословно-представительная монархия в России. - М., 1987.
20. Ткачук В. про деякі історичні аспекти ролі та місця релігійних норм при формуванні змісту кримінальних покарань // Право України. – 2010. № 5.
21. Турен А. Процесс демократизации в Восточно-Европейских странах. МЭ и МО. - 1991. - № 1
22. Хачатурян Н.А. Возникновение Генеральных штатов во Франции. - М., 1976.
23. Шаповал В.М. Державний лад країн світу. К.1999.
24. Шишкін В.І. Забезпечення прав людини в судочинстві США (організаційні і процесуальні засади). - Київ, 2000.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://kmu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України
3. <http://ccu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.
4. <http://president.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Президента України.
5. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
6. <http://virtuni.education.zp.ua> – Віртуальна аудиторія КПУ
7. <http://www.osvita.org.ua/> - Освітній портал
8. <http://student.pp.ua/load> - Студентський портал України
9. <http://studrada.com.ua/libonline> - Центральний юридичний портал України
10. <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/index> - Державна пенітенціарна служба України
11. <http://pen.div.co.ua/> - Інститут кримінально-виконавчої служби

14. Приблизний перелік питань до іспиту

1. Предмет, метод і періодизація історії держави і права зарубіжних країн.
2. Державний лад країн з азіатським способом виробництва.
3. Виникнення і розвиток держави у Стародавньому Єгипті.
4. Суспільний і державний лад Вавилону.
5. Правове становище окремих груп населення за законами Хаммурапі.
6. Зобов'язальне право за законами Хаммурапі.
7. Утворення і розвиток держави і права у Стародавній Індії.
8. Суспільний і державний лад Стародавньої Індії.
9. Джерела та основні риси права Стародавньої Індії.
10. Виникнення і розвиток держави і права у Стародавньому Китаї.
11. Реформи Шан-Яна у Стародавньому Китаї.
12. Джерела та основні риси права Стародавнього Китаю.

13. Історичні умови виникнення і розвитку держави в Афінах.
14. Суспільний і державний лад Афін. Полісна модель.
15. Загальна характеристика права в Афінах.
16. Суспільний і державний лад Спарти. Реформи Лікурга
17. Виникнення та періодизація римської держави і права.
18. Суспільний і державний лад Риму в період республіки.
19. Суспільний і державний лад Риму в період імперії.
20. Джерела римського права.
21. Кодифікація римського права. Римське право класичного періоду.
22. Державний та суспільний лад Візантії.
23. Джерела та риси права Візантії.
24. Виникнення і розвиток франкської держави.
25. Суспільний і державний лад франків.
26. Характеристика “Салічної правди” як джерела права франків.
27. Суспільний і державний лад феодальної Франції.
28. Джерела права феодальної Франції.
29. Утворення і розвиток англійської держави і права.
30. Особливості станово-представницької монархії в Англії.
31. Джерела і основні риси права феодальної Англії.
32. Особливості станово-представницької і абсолютної монархії в Німеччині.
33. Джерела і основні риси права феодальної Німеччини.
34. Папська революція та її вплив на розвиток держави і права феодальної Європи.
35. Види феодального права
36. Виникнення і розвиток Арабського Халіфату. Суспільний і державний лад Арабського Халіфату.
37. Джерела, основні риси і система мусульманського права.
38. Утворення і розвиток московської централізованої держави (XIV–XVII ст.).
39. Передумови і основні етапи англійської буржуазної революції середини XVII ст. Класи і партії в англійській революції середини XVII ст.
40. Протекторат Кромвеля. “Інструмент управління”.
41. Формування і розвиток англійського буржуазного права.
42. Навеас Согрис Акт.
43. ”Славетна революція” в Англії та її суть.
44. Війна за незалежність американського народу. Причини і наслідки.
45. Декларація незалежності США. Американські “Статті конфедерації”.
46. Конституція США.
47. Громадянська війна Півдня і Півночі США. Скасування рабства.
48. Вищі органи виконавчої і законодавчої влади за Конституцією США.
49. Правова система США у XIX – на початку XX ст.
50. Передумови революції у Франції кінця XVIII ст. Особливості і основні етапи французької революції кінця XVIII ст.
51. „Декларація прав людини і громадянина”, 1789 р.
52. Суть державно-правових змін у період французької революції кінця XVIII ст.
53. Суть політики якобінської диктатури у Франції.
54. Еволюція державного ладу у Франції з кінця XVIII до кінця XIX ст.
55. Причини виникнення Паризької комуни. Паризька комуна як форма органів самоврядування.
56. Державний лад періоду Третьої республіки.
57. Джерела права, кодифікація французького законодавства у період I імперії.
58. Вплив революції 1848 р. на розвиток німецьких держав. Північнонімецький союз. Утворення імперії.
59. Конституція Німеччини 1871 р.

60. Джерела та основні риси права Німеччини нового періоду.
61. Реформи Мейдзи.
62. Конституція Японії 1889 р.
63. Особливості формування японського права.
64. Революція у Німеччині і утворення Веймарської республіки.
65. Конституція Веймарської республіки 1919 р.
66. Причини приходу фашистів до влади у Німеччині. Суспільний і державний лад фашистської Німеччини.
67. Конституція ФРН 1949 р. Державний лад ФРН у другій половині ХХ ст.
68. Соціальна структура суспільства. Соціальне законодавство ФРН.
69. Основні напрями державно-правового розвитку Німеччини у кінці ХХ – на початку ХХІ ст.
70. Суть “нового курсу” Рузвельта.
71. Основні права і свободи американських громадян за Конституцією США.
72. Принцип розподілу влади за Конституцією США. Взаємовідносини президента і Конгресу США після Другої світової війни.
73. Розвиток правового регулювання трудових відносин у США.
74. Основні напрями державно-правового розвитку США у кінці ХХ – на початку ХХІ ст.
75. Зміни у суспільному і державному ладі Англії у новітній період.
76. “Конституція” Британської імперії 1931 р.
77. Розвиток соціального законодавства Великобританії у ХХ ст.
78. Основні напрями державно-правового розвитку Англії у кінці ХХ – на початку ХХІ ст.
79. Характеристика конституції Франції 1946 р.
80. Причини ліквідації Четвертої республіки у Франції і утворення режиму П’ятої республіки. Державний устрій П’ятої республіки.
81. Французька правова система у другій половині ХХ ст.
82. Основні напрями державно-правового розвитку Франції у кінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Система розподілу балів за практичні та за самостійну роботу

Практичне №	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми	2	3	4	6,7	11; М.К.Р. №1	14	16	18; М.К.Р. №2
Кількість балів	6	6	6	6	6;6	6	6	6;6

Види самостійної роботи

Тематичний кросворд за модулем 1 – 10 балів

Тематичний кросворд за модулем 2 – 10 балів

Підготовка тез конференцій – 20 балів

Підготовка реферату за темою – 5 балів

Підготовка тестів – 10 балів